

Humanvetenskaplig internationalisering som ideal och praktik

En introduktion

KIRSTI NISKANEN & PER WISSELGREN

”Internationalisering” är ett flitigt använt ord inom den svenska universitetsvärlden och forskningspolitiken. Med sin ensidigt positiva laddning är det något som få tar avstånd ifrån och de flesta omhuldar eller förespråkar. Samtidigt kan det vara notoriskt svårt att nagla fast dess mer exakta innebörd, just för att det ofta åberopas som en allmän och självklart bejakansvärd strävan.

”Humanvetenskap” är å andra sidan, än så länge, en betydligt mindre frekvent använd term, åtminstone på svenska. Engelskans *human sciences* och franskans *les sciences humaines* är jämförelsevis betydligt mer vanligt förekommande som samlingsbeteckning för den grupp av humanistiska och samhällsvetenskapliga vetenskaper som studerar människan och hennes situation. Ett skäl till denna skillnad i språkbruk hänger säkerligen samman med den svenska fakultetsindelningens administrativa åtskillnad av humaniora och samhällsvetenskap, en ordning som varit rådande sedan 1964 och numera ofta tas för given.

Historiskt finns dock all anledning att problematisera naturaliserade kategorier som ”humaniora” och ”samhällsvetenskap”, lika väl som att kritiskt granska till synes ”molnliknande” – fluffiga och fritt svävande – uttryck som ”internationalisering”. Detta är också vad vi avser att göra i detta temablock av *Lychnos*. Den traditionella historieskrivningen rörande humaniora och samhällsvetenskaperna har ofta utgått från det nationellt disciplinära, trots att humaniora och samhällsvetenskap delvis har en gemensam historia och rymmer viktiga internationella och transnationella aspekter.

Tematumrets övergripande syfte kan därför beskrivas som att belysa humanvetenskaplig internationalisering som ideal och praktik. Centrala

frågor som behandlas rör det internationella och det nationella som komplementära – och i något enstaka fall motstridiga – principer, samt hur olika materiella villkor, organisatoriska praktiker och intressenter med tillhörande strategier bidrog till skapandet av nya humanvetenskapliga discipliner och forskarideal. Underteman som berörs är relationen och skillnaden mellan det internationella och det transnationella; relationen mellan humaniora och samhällsvetenskap; disciplinäritet och tvärvetenskap som ideal och praktik; amerikansk samhällsforskning som modell och influens; frågan om internationalisering över huvud taget kan styras fram.

Temablocket inkluderar fem bidrag, varav fyra artiklar och en avslutande kommentar. De fyra kronologiskt ordnade artiklarna spänner över ett halvsekel, från 1920-talet och en bit in på 1970-talet, medan den avslutande kommentaren förlänger perspektivet både framåt och bakåt i tid.

Den inledande artikeln är skriven av Kirsti Niskanen och analyserar Rockefellerstiftelsens stöd till internationalisering av svensk humanvetenskaplig forskning under 1920–1950-talen med särskilt avseende på stiftelsens evalueringspraktiker och de normativa forskarideal som premierades.

Den andra artikeln, av Anders Pedersson, analyserar internationalisering med utgångspunkt i den svensk-amerikanske kriminologen Thorsten Sellin och dennes vistelse i Sverige under läsåret 1946–1947, och belyser därigenom formeringen av ett specifikt humanvetenskapligt kunskapsfält i spänningen mellan internationellt och nationellt.

I den tredje artikeln förflyttas fokus till den transnationella nivån och UNESCO:s avdelning för samhällsvetenskaper, vars internationaliseringsarbete under perioden 1950–1955 leddes av Alva Myrdal. I artikeln analyserar Per Wisselgren Myrdals samhällsvetenskapliga internationalism i jämförelse med några andra samtida former av internationalism.

I den fjärde och sista artikeln belyser Hampus Östh Gustafsson internationaliseringstemat genom att beskriva och analysera diskussionen kring humanistisk forskning i Sverige utifrån ett antal konferenser och debatter från slutet av 1950-talet till 1970-talet och hur ett undantagsnarrativ om humanioras särställning successivt tar form.

I temablokets avslutande kommentar knyter Thomas Kaiserfeld samman trådarna i de fyra artiklarna, dels genom att forskningsmässigt contextualisera dem i ett bredare idéhistoriskt sammanhang, dels genom att lyfta fram och diskutera några av de förenande tematikerna i ett mer samtida forskningspolitiskt sammanhang.

Temablocket har sin upprinnelse i en session anordnad vid Svenska historikermötet i Sundsvall 2017. Inte minst de inspirerande diskussionerna i anslutning till sessionen väckte idén till detta temablock. Därför: ett stort tack till er som deltog i diskussionerna i Sundsvall, men också till

Katarina Leppänen för redaktionellt understöd och till temablokets åtta anonyma granskare!

Privat forskningsfinansiering, bland annat Rockefeller Foundation (RF), spelade en viktig roll i internationalisering av forskning i Europa. De filantropiska idealen uttrycks i RF:s logotype. Källa: Rockefeller Archive Center, Sleepy Hollow, NY.